

A talaj, illetve feltétlen erdőtalaj minősítése, tekintettel az erdőtörvény követelményeire.*)

Irta: Hajós Gyula, hercegi erdőfelügyelő.

Közigazgatási életünk és magyar erdészetünk egy kimagasló vívmánya, az erdőtörvény, s nevezetesen annak némely speciális intézkedése folytán, az erdészet napszámosainak feladata köréhez tartozik és tartozand, egyebek között a befásított és befásítandó földrészetek talajának a minősítése is.

Hogy ez a kérdés valóban időszerű, s hogy mennyire életbevágó, hosszadalmasan érvelni felmentettnek érzem magamat. Csupán azt kívánom röviden megemlíteni, hogy ez idő szerint a midőn az erdőrendezési munkálatok országsszerte valóban óriási arányokat öltenek, ugyyszólván naponta szemben állunk ezen szakkérdéssel, s legyen szabad hangsúlyozva kiemelni, hogy az 1879-ik évi XXXI-ik törvényczikk — a talajnak minősége szerint — külön jogot, kedvezményt, de más kötelezettségeket is hárít az erdőbirtokosra.

Ha ez úgy van, akkor nem szenved kétséget az sem, hogy általános közgazdasági érdekeink megóvása, de vele együtt magyar erdészetünk egészséges fejlődhetésének érdekében is, ha eddig nem volt, kívánatos, hogy legyen ezután, a talajminősítésnél egy irányt adó elvi megállapodás, egy közös találkozási pont, a melynek világánál a talajosztályozás mívellete — a lehetőség határáig — egyöntetűvé válhassék.

A szerénytelenség vádját magamról elhárítandó, jó előre kijelentem, hogy a hangoztatott irányeszméket nem én fogom megadni, de legkevésbbé azokat teljesen kimeríteni. Mert a talajnak a törvény szellemében történendő szabatos minősítését

*) Előadatott az Országos Erdészeti Egyesület 1887-ik évi közgyűlésén.

czélzó vezérelvek megállapítása, a különböző viszonyok, s a megítélést módosító tényezők sokasága miatt, számosabb forrásból meritett tapasztalatoknak a hozzájárulását alig ha fogja nélkülözhetni.

*

*

*

Az erdőtörvény alapján megkülönböztetendők: az abszolút mezőgazdasági talaj, a feltétlen erdőtalaj, a véderdők talaja és a beerdősítendő kopár területek talaja. A törvény bár rövid szavakkal, de olyan szabatosan, élesen körvonalazva adja egyik és másiknak fogalmát, hogy aziránt, mi értendő abszolút mezőgazdasági talaj, feltétlen erdőtalaj stb. alatt, az erdészeti szakemberek között véleménykülönbség aligha felmerülend. Nyílt kérdés tehát csak az, miként nyerjenek ezen fogalmak, az erdőtörvény követelményei és polgártársaink méltányos igényei tekintetéből, kielégítő gyakorlati megoldást.

Földünk külső szilárd kérgének azon része, mely a növénytenyésztetre közvetlenül, avagy közvetve még visszahat, nevezetesen pedig a termőréteg mélysége, talajának összetétele, physikai tulajdonságai, a földkéreg domborulati viszonyai, a tengerszin feletti magasság, és a meteorológiai tényezőknek összehatása fogják a talajminősítésénél az alapot szolgáltatni.

A gyakorlati életben nincsen arra idő, de nem adatik meg a költség sem hozzá, hogy az elősorolt tényezők mindegyike, tudományos segédeszközökkel, hosszadalmas uton megállapíttassék. Többnyire beérjük azzal, hogy a termőréteg mélységét, talajának összetételét, physikai tulajdonságait az e célra kiásott gödrökben, esetleg pedig vizmosás, avagy földszakadásokon, közvetlen szemlélés által meghatározzuk. A domborulati viszonyokat — az e téren már gyakorlottabb erdész — szembecslés, a kezdő pedig szögmérés útján állapíthatja meg. A tengerszin feletti magasságot megyei, katonai,

avagy más alkalmas térképről egyszerűen leolvassuk. És végül, a meteorológiai tényezőknek összehatására az erdő, s az erdőt körítő mezőgazdasági területek növénytenyészetéből következtetünk.

Ha már ezen segédadatok birtokában vagyunk, a talaj, illetve feltétlen erdőtalajnak a minősítése, összehasonlítás alapján fog a legczélszerűbben megtörténni. Ha Péternek a földjét, mely állandó mezőgazdasági mivélésre kétségtelenül alkalmas, jól ismerem; akkor Pálnak az erdőtalaját, melynél ugyanazon földtani tényezőkre ismerek, abszolút mezőgazdasági talajnak fogom minősíteni. Ha ellenben gondos körütekintés azt mutatná, hogy az olyan talajon, mint a melyen Pálnak az erdőségei állanak, mezőgazdasági mivélést sem Péter, sem Pál nem gyakorol, mert okszerűen nem is gyakorolhat, Pálnak a talaját feltétlen erdőtalajnak fogom minősíteni.

Igen ám, de a természet nem ismer ugrásokat! Az abszolút mezőgazdasági talaj és az élesen jellegzett feltétlen erdőtalaj között kell lennie, s kétségtelenül van is, a talajqualitásoknak egész láncszorozatja. Ha a folytonos átmenet és összefüggésben elképzelt láncszorozat felerészébe osztóvonalat helyezünk, ezen osztóvonal fogja képezni az átmenetet a mezőgazdasági talajból, a feltétlen erdőtalajhoz. Mennél közelebb állandunk ezen átmenethez, a talajminősítés annál nehezebb és annál bizonytalanabb lesz; de egyuttal a hiba is, melyet esetleg elkövethetünk, annál csekélyebb.

A talajnak a földtani és meteorológiai viszonyok alapján történt minősítése, minden esetben a feltétlen állandóság jellegével nem fog birni. Könnyen elképzélhető azon eset, hogy valamely feltétlen erdőtalaj hosszabb, vagy rövidebb idő múlva, abszolút mezőgazdasági talajjá fog átalakulni és viszont. Legyen például a megítélés tárgya egy ligeterdő, melynek gyakori árvizek által borított, elmocsárosodott talaját kénytelen

volnék — kizárólag e miatt — feltétlen erdőtalajnak minősíteni.

Ha alkalmi védművek kiépítése által ezen ligeterdő ármentesítettik, úgy talaja, igen természetesen, abszolút mezőgazdasági talajnak minősítendő. És ha ezen védművek bármely oknál fogva megszűnnek lenni, akkor az abszolút mezőgazdasági talaj ismét feltétlen erdőtalajjá alakulhat át.

* *

Nem tudom, vajjon igen tisztelt szaktársaim egyetértene-e velem, a midőn azon meggyőződésemmek adok kifejezést, hogy a talajnak, illetve feltétlen erdőtalajnak az osztályozása, ha a megítélés elvontan és kizárólag a földtani és meteorológiai viszonyok összes tényezőire állapíttatnék, az erdőtörvénynek ide vonatkozó intézkedései által elérni óhajtott magasabb törekvésnek teljes mértékben megfelelni nem fog. Csekély felfogásom szerint, a törvény ezen magasabb intentiójának akkor fogunk kielégítő mértékben eleget tenni, ha a talaj, illetve feltétlen erdőtalaj minősítésénél, azon vidéknek, a melyen dolgozunk, egyszersmind általános közgazdasági viszonyaival is lelkiismeretesen számot vetünk. Ez értelemben, a befásított és befásítandó földrészletek abszolút nagysága, azok területaránya a mezőgazdasághoz, a népesedési viszony, a közlekedés fejlettsége stb. volnának méltánylandók.

Ha a földtani és meteorológiai tényezők összehatásából meritett megítélést ezen közgazdasági faktor is támogatni fogja, akkor a talajminősítésnél, oly esetekben, midőn a talaj az abszolút mezőgazdasági talaj és feltétlen erdőtalaj között, tehát a már egyszer megemlített átmenethez igen közel áll, ezen újabb tényezők a feszélyeztető kétkedést, a nyugtalanító bizonytalanságot, az erdőtörvény intentiójának, de egyuttal a földmivelő és erdőbirtokos kölcsönös meglege-

désére mihamar el fogja enyészteni. Feltéve ugyanis, hogy a mezőgazdasági művelésre használható terület, egy népes vidék lakóinak, a legégetőbb szükségleteit is alig képes fedezni, a minősítendő talaj pedig az átmenethez közel áll, akkor ezen talajt általános közgazdasági tekintetből abszolút mezőgazdasági talajnak vélem minősíthetni. Ellenben, ha valamely gyéren benépesített vidék, igavonó- és kézi erő hiányában, az említett talajnál jobb minőségű földrészeket sem képes mezőgazdasági célokra okszerűen hasznosítani, akkor ugyanolyan talajt jó lelkiismerettel feltétlen erdőtalajnak fogom minősíteni.

A közgazdasági tényezőnek szerepkörét határozottabban megvilágítandó, legyen szabad az abszolút mezőgazdasági talaj és feltétlen erdőtalajnál, mindegyik közé — a mondottak értelmében — egy-egy lépcsőfokot beékelni. Előrebocsátva azt, mikép ez alkalomból, hogy a szavak az értelmet is telhetőleg kifejezzék, a feltétlen erdőtalajt „köteles erdőtalajnak” fogom elnevezni.

Ily feltevés mellett megfogjuk különböztetni az abszolút mezőgazdasági talajt, és feltételes mezőgazdasági talajt, azután a feltételesen köteles erdőtalajt és feltétlenül köteles erdőtalajt. Tekintve az erdőtvény követelményeit, az első kettő a szabad mezőgazdasági talaj, az utóbbi kettő pedig a feltétlen erdőtalaj keretébe tartozand. Az abszolút mezőgazdasági talaj és a feltétlenül köteles erdőtalaj, a mennyiben emberi előrelátás a jövőnek tényezőit számításba veheti, állandó faktoroknak tekintendők; ellenben a feltételes mezőgazdasági talaj és feltételesen köteles erdőtalaj, a közgazdasági avagy földtani viszonyok változtával, egymással helyet is cserélhetnek.

Azon esetben, ha az előzményekben vázlatosan ecsetelt irányeszmék, a talajosztályozás miveletének zsámolyául elfogadhatók, akkor az erdőtvény 17-ik §-ának rende-
 lése

szerint összeállítandó gazdasági rendszeres üzemtervekben, a talajminősítés rovatában, az imént elősorolt négy osztályzatnak az előjegyzését lehetne alkalmazni. Mindenesetre elkerültetnék az, hogy egyetlen fogalom — a feltétlen erdőtalajnak az ellentétje: mezőgazdasági talajnak, feltételes erdőtalajnak, abszolút mezőgazdasági talajnak, nem feltétlen erdőtalajnak, viszonylagos erdőtalajnak, és talán még egyéb általam nem olvasott szavakkal elneveztessek.

*

*

*

És — ha befejezésül azt kérdem magamtól, hogy a speciális erdészeti érdek mit kíván meg a talajminősítésnél, túlszigort-e, avagy kiméletes elnézést: határozott válaszem az, hogy egyikét sem. Mert úgy a közérdek, valamint a jól fel-fogott specialis erdészeti érdek is a talajminősítésnél csupán gondos körültekintést és szigorú tárgyilagosságot követel.

Nagybritánia erdészete.

Irta: Mudrony Pál.

Angliában, az önkormányzat hazájában, a központi állami hatalom nem vonta a mai napig az erdészetet a maga hatáskörébe. Állami erdészet oly értelemben, mint Poroszországban vagy hazánkban, nem is létezik ott. De napról napra érezhetőbb lesz annak szükségessége, hogy az erdészet ügyei a kor követelményeinek megfelelően rendeztessenek. Mozgalom támadt az erdészeti ügyek felkarolására s minket is érdekelni fog, annak folyamából a főbb mozzanatokat megismerni.

Az alsó ház f. év május havában egy választott bizottságot küldött ki, melynek feladatává tétetett, megvizsgálni, vajjon nem lehetne-e, erdészeti tanintézet alapítása vagy más